

kao i pitanja potrošnja vode, stvaranje ogromnih količina otpada, uništavanja staništa, itd. čine nezaobilazno područje interesa integrativne bioetike.

Na kraju, ova knjiga pruža brojne dragocjene uvide u problem odnosa čovjeka prema životinjama, premda otvara brojna pitanja i ukazuje na broje prijepore, zasigurno je vrijedna pažnje jer donosi usječen pogled na jedan aspekt čovjekove djelatnosti koji evidentno uzrokuje prekomjernu patnju. Stvaranje obuhvatne misli je imperativ, čak i opstanka čovjeka, a ova knjiga je dragocjen prilog osvještavanju nekih problema na tom putu.

Tomislav KRZMAR

PODRAVINA, ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA, VOL. IX, BROJ 17, KOPRIVNICA, LIPANJ 2010, STR. 1-208, MERIDIJANI, SAMOBOR, 2010.

U ovom, sedamnaestom broju, kojim se urednički rad časopisa *Podravina* bliži kraju prve decenije postojanja, možemo čitati raznorodne priloge, ukupno osam članaka, jedan prikaz obrađene građe te niz prikaza knjiga, časopisa, događanja, itd.

U prvom članku, naslovljenom *Pravila triju obrtničkih cehova iz Donje Dubrave iz 1772. godine. Pregled razvoja obrta u Donjoj Dubravi u 18., 19., i 20. stoljeću*, autor kojega je Dragutin Feletar možemo čitati minucioznu analizu fenomena obrtništva u spomenutom mjestu. Vrijedi odmah uočiti dvije stvari: prvo riječ je o studiji koja osim geografskih i ekonomsko-historijskih određenja ima i elemente kulturnih i regionalnih uvida, što je svakako važno za složenije dimenzioniranje života neke sredine, kako u ranijim razdobljima, tako i danas. Drugi važan aspekt ovog rada je taj što autor u njegovom sklopu donosi i priloge izvornih spisa, regule i pravila, što dodatno osvjetljuje problem i pruža mogućnost daljnjeg istraživanja teme. Autor, osim povijesnog prikaza mjesta Donje Dubrave i prikaza razvoja obrtništva u tom kraju – gdje ocrtava karakteristike pojedinih cehova – opisuje društveni život onog vremena i to kroz odredbe, navike i obaveze života majstora i kalfi (*djetića*) koje su oblikovale ne samo profesionalni život, nego prije život *svih* ljudi mjesta. Vrijedi istaknuti dva primjera; prvi je odnos prema udovici majstora, a drugi vjerski običaji i navade koji su oblikovali svjetonazor kroz rad, odricanje, solidarnost i dakako lojalnost. Važan dio ovog rada je prikaz odnosa majstora i kalfi kroz koji autor također prosijava mnogo više od historio-ekonomskog gledanja na predmet istraživanja; riječ je oblikovanju društva kroz čvrste hijerarhijski postojane strukture koje nisu dopuštale miješanje i fluktuaciju, posebice ne onu vertikalnu. Vrijedi na ovom tragu zabilježiti da autor posebnu pažnju posvećuje prikazu pogrebnog društva kao i gašenju obrtnice djelatnosti u dvadesetom stoljeću. Vrijedan dio članka su svakako i popisi brojnih imena i zanimanja što je zasigurno zabilješka vremena kao i vrelo za daljnja istraživanja. Ipak, što se tiče samog teksta rada vrijedi primijetiti da ponekad autor ne obilježava dijalektalne i stručne termine što može biti prepreka u razumijevanju, osobito čitateljima ne-kajkavskog govornog područja. Vrijedi istaknuti da je ovdje riječ o dragocjenom prilogu koji u potpunosti odgovara na upite multidisciplinarnosti u istraživanju lokalnih socijalnih, gospodarskih i geografskih tema.

Slijedi članak Ranka Pavleša *Pokušaji prikaza koprivničkih srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih utvrda*. U ovom radu autor daje temeljitu analizu koprivničkih utvrda i to s uvidom u izvore koji su crtežima nastojali prikazati razvoj koprivničke utvrde, s druge strane autor kroz planove koprivničkih utvrda nastalih u XVI. i XVII. stoljeću želi ocrtati mogući smjer razvoja utvrde i popratnih objekata. Nadalje, autor temeljito analizira odnose između pojedinih dijelova unutar i oko utvrđene građevine

(kaštel, barbakan, kule, itd.), s posebnim osvrtom na vrijeme u kojem nastaju, regionalne posebnosti i odlike građenja pojedinih stilova. U ovom kontekstu važno je spomenuti i autorovu analizu obrambenih potencijala utvrde u pojedinim razdobljima i oblicima gradnje. U konačnici, vrijedi ponoviti dragocjenu autorovu misao koji kaže da ovakva istraživanja nisu zamišljena samo kao podloga za daljnja specijalizirana ili multidisciplinarna istraživanja, nego bi ih radije trebalo gledati kao osnovu za stvaranje projekata oživljavanja prošlosti što bi moglo postati temelj za osnaživanje koprivničkog identiteta pa i lokalne privrede.

Treći je članak *Zaštitna arheološka istraživanja franjevačkog samostana u Koprivnici* autora Roberta Čimina u kojemu autor donosi zapis istraživanja spomenutog samostana te temeljito opisuje arheološke nalaze kao i pronađene artefakte koje pomno katalogizira. Osim povijesti franjevaca u Koprivnici kao i opisa stanja samostana, autor iscrpno opisuje nalazište u različitim fazama istraživanja, a posebnu pažnju posvećuje dvama prostorijama; istočnoj i zapadnoj. Važan dio prikaza je i razvijanje hipoteza o upotrebi pojedinih dijelova samostana kao i razlozima napuštanja upotrebe. Ove dimenzije prezentacije istraživanja autor znalački upotpunjuje općim historiografskim podacima, primjerice podacima o potresima u Koprivnici, kao i "znanjem naroda", dakle informacijama koje su opće *misaono* dobro zajednice o sebi samoj. U drugom dijelu rada u kojemu autor daje temeljitu tipološku analizu iskopanog posuđa (vrčevi, plitice, zdjelice, čaše, itd.) riječ je prikazu i opisu pojedinih predmeta što je svakako dragocjen prikaz ne samo višestoljetnih predmeta nego i zabilješka vremena i života franjevačke zajednice tog lokaliteta. Vrijedi napomenuti da autorovu temeljitu analizu možemo razaznati i kroz bogate grafičke priloge, posebice fotografije, skice i grafikone, koji zasigurno pridonose vrsnom bilježenju iskapanja, kao što ujedno tvore platformu za daljnja istraživanja i rad na problematici. Posebno vrijedi napomenuti važnost i vrijednost kataloga nalaza koji autor donosi na kraju članka u kojemu su svi pronađeni predmeti popisani, opisani i grafički prikazani.

Slijedi članak *Vladarska politika Bele IV. (1235. – 1270.) i njezin utjecaj na razvoj crkvenog zemljišnog posjeda s obzirom na područje komarničkog arhiđakonata* autorice Ane Novak u kojemu autorica početno ocrtava političke, vojne i gospodarske karakteristike 13. stoljeća, posebno uzevši u obzir provale Tatara. Nadalje, autorica prikazuje odnos ugarskog kralja prema zagrebačkoj crkvi te razvoj crkvenog posjeda komarničkog arhiđakonata što je svakako vrijedan historiografski rad, budući da autorica podatke crpi iz niza objavljenih dijela kao i različitih dokumenata. Važan dio članka je prikaz zemljišne reforme koju je provodio Bela IV. posebno uzevši u obzir njen utjecaj na razvoj crkvenog posjeda. Zaključno, ističe autorica, može se kazati da je Bela IV. imao kontrolu nad spomenutim crkvenim posjedom, što je, osim na oblikovanje karaktera i ekonomskog učinka posjeda, imalo utjecaja i na lokalne društvene odnose.

Peti prilog je članak *From the Ruhr to the Bosphorus European Capitals of Culture 2010 - Essen, Pécs, Istanbul* kojeg potpisuju sljedeći autori: Éva Orosz, Klára Stefán i Tamás Vati u kojemu autori daju prikaz razvoja ideje europskog grada s kulturnog, ekonomskog i turističkog gledišta posebno dajući prikaz razloga zašto su upravo spomenuti gradovi, Essen, Pečuh i Istanbul, postali gradovi prijestolnice kulture za proteklu godinu. Autori daju kompaktan prikaz razloga svakog pojedinog grada, izdvojimo samo nešto. Essen je prijestolnica područja Ruhra, zasigurno jednog od najvažnijih industrijskih područja moderne Europe što je sve, uz multietničnost sredine, dovelo do brojnih materijalnih i kulturnih bogatstava koja stavljaju Essen na kulturnu kartu Europe. Pečuh, manji grad u južnoj Mađarskoj izdvaja se svojim položajem kao put prema Mediteranu, a kulturnim *sentimentom* kao "grad bez granica"; također riječ je o višestoljetnoj multinacionalnoj urbanoj sredini koja je snagom srednjeeuropskog življenja *uglavljena* u samu srž Europe. Treća prijestolnica, Istanbul, po svim je kriterijima velegrad, kako po geografskim, demografskim, ekonomskim, geopolitičkim, tako i po kulturnim i civilizacijskim obilježjima. Upravo sinergijska snaga ovih odrednica čini Istanbul

“najinspirativnijim gradom na svijetu”. Osim sadržaja članka, kroz ovih nekoliko redaka dali smo temeljne odrednice projekata koji su prikazivali karaktere svakog spomenutog grada upravo unutar konkurencije za naslov prijestolnice kulture. Autori znalački analiziraju nedostatke tih projekata, kao i moguće putove za njihov daljnji kulturni razvoj u kontekstu europskog zajedništva.

Slijedi članak *Strategijski razvoj i utjecaj prometa na prijevoznu potražnju u Varaždinskoj županiji* autorâ Igora Franolića, Marina Dugine i Petra Feletara. Autori minuciozno pokazuju prikaz dosadašnjih istraživanja spomenutog problema posebno se osvrćući na privredne i socijalne potrebe za prometnim rješenjima. Važan element istraživanja prometa je, kako ga shvaćaju i prikazuju autori, je upravo činjenica što je istraživanje dio strateškog pristupa rješavanju pojedinih, uključivo i prometnih, socijalnih problema. Posebno važan dio ovog rada je analiza potencijala autobusnog prometa u rješavanju poslovnih potreba građana. Druga važna dimenzija ovog rada je prikaz razvoja cestovne mreže Varaždinske županije u čemu također važnu ulogu igra ekonomski (demografski) faktor, a ovaj je posebno izražen gustoćom naseljenosti. Važna poruka ovog članka jest sljedeća: istraživanje dovodi do optimiziranja, koje pak može dovesti do konkretnih rješenja problema građana, kao i do financijski povoljnih dimenzija tog rješenja – opet na korist građana.

Posljednji članak naslova *Tipologija i kronologija tradicijske arhitekture klijeti na podravskom dijelu sjeverozapadne Bilogore* autorstvo je Maje Zebec. U ovom članku autorica daje kronološku analizu razvoja i gradnje klijeti posebno imajući pred očima ekonomske, socijalne, regionalne i uporabne aspekte fenomena kojeg opisuje. Autorica konstruira prezentaciju svojih izlaganja iz početne točke koja glasi: na arhitekturu klijeti esencijalno utječe narodna umjetnost, a daljnje izlaganje upućuje nas da autorica ovaj termin “umjetnost” shvaća ne samo kroz estetske vidike, nego ga prije doživljava kao umijeće življenja, ili bolje, umijeće *mogućeg* življenja. Ovo je posebno vidljivo, osim u arhitektonskim i estetskim rješenjima, i u uporabi materijala kao i uravnoteživanju izgleda i funkcije klijeti s načinom seoskog života. Autorica tipologijski prikazuje nekoliko oblika klijeti: drvenu klijet sa dominantnim elementom hrvatskog veza (nastaje u drugoj polovini 18. st.), klijet s dominantnom kanatnom konstrukcijom (19. i dijelom 20. stoljeće), ladanjske klijeti bogatijeg staleža (druga polovina 19. st. i prijelaz u 20. st.), zidanu klijet (prva polovica 20. st.) i male vinogradarske “vile” (datiraju od tridesetih do sedamdesetih godina 20. st.). Važno je napomenuti da sve spomenute tipove autorica obrađuje minuciozno integrirajući pritom u sliku mnoge dijelove, od graditeljskih aspekata do ekonomskih i uporabnih, tako da dobivamo obuhvatan uvid u izgled i značenje klijeti. Ovome svakako pridonosi i dragocjen fotomaterijal koji susrećemo u članku. Još jedna bilješka, autorica, pomalo neuobičajeno za znanstveni rad, unosi emotivnu dimenziju u prezentaciju istraživanja kazujući da je ovaj rad oslik dijela njenog pripadanja kao i vraćanje duga tradiciji. Čini se primjerenim primijetiti da ovaj pristup, osobito uzevši u obzir temu, nikako nije neprimjeren – baš naprotiv!

Osim uobičajenih rubrika znanstvenih časopisa u kojima možemo čitati prikaze knjiga, brojeva časopisa te bilješke s različitih znanstvenih i kulturnih događanja, ovaj svezak *Podravine* završava s *Popisom kućedomaćina (obveznika podavanja župnicima) u komarničkom arhiđakonatu 1659.* kojeg je za tisak priredio Hrvoje Petrić.

Ne treba nimalo dvojiti da je i ovaj svezak *Podravine* dragocjena zabilješka brojnih raznorodnih istraživanja koja na poseban način dokazuju činjenicu da je multidisciplinarnost, posebno u istraživanju regionalnih tema, jedini put u kvalitetu i izvrsnost znanstvene produkcije. Čini se primjerenim zaključiti da je i ovaj svezak *Podravine*, upravo to.

Tomislav KRZNAR

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksanđić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksanđić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Paul Hirt (Tempe, SAD), (Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):

Karl Kaser, Universität Graz
Drago Rokсандić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Daniel Barić, Université François-Rabelais, Tours
Hrvoje Petrić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Zoltán Hajdú, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh
Mira Kolar-Dimitrijević, Draškovićeveva 23, Zagreb
Harald Heppner, Universität Graz
Nataša Kolar, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož
Željko Holjevac, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Igor Žiberna, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru
Mirela Slukan Altić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb
Ljudevit Tropan, Hrvatske vode Zagreb
Andreja Talan, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Tomislav Krznar, Veleučilište u Karlovcu
Hrvoje Jurić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Aleksandra Đurić, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti
Dragutin Feletar, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica
Daniel Patafta, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Igor Eterović, Lovran
Iva Potočnik, Varaždin
Igor Razum, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Marko Šarić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Vladimir Šadek, Koprivničko-križevačka županija
Csaba G. Kiss, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti
Vjeran Kursar, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomske i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA
 AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA
 JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA
 CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland
 ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA